

Anexa IV

La Pârâul Rece

2011

Scriu azi, 13 august, la Pârâul rece, lângă Predeal. Tocmai am terminat eseul despre Cioran pe care mi-am propus să îl scriu în vacanță. Coborârea în alte țărâhuri, în alte straturi de timp, e interesantă și stranie. Timpul !?! Cioran, după ce a contactat veșnicia a simțit toată viața că participă la un final major de epocă, mai important decât istoria unei Europe centrată de creștinism, care pentru el intrase în agonie în sec.XVIII lea, Cioran s-a simțit o vreme ca un proroc hiperlucid ce are menirea să îi trezească pe ceilalți din somnolența lor. Apoi s-a resemnat. De fapt, cu toții își dădeau seama că se schimbă ceva esențial. Teoreticienii au chiar proclamat intrarea într-o eră postmodernă. Poate că tocmai aceasta voia să proorocească Cioran, sfârșitul unei modernități a timpului istoric, a cărei limite și caracteristici sunt deja amplu și divers comentate. Perspectiva sa pentru acest timp care se topește era cea a subiectivității trăite, în străfundurile căreia el a descoperit eternitatea, paradisul și pe Dumnezeu. Marea epocă a subiectivității se încheie! Clama el, ca și nebunul lui Nietzsche care vestea moartea lui Dumnezeu.

Si ce-i dacă se încheie?! Au spus oamenii. Trebuie să vină noi zei? Să vină! Impreună cu noii barbari! Poate. Fără prea multă interioritate, fără un centru clar de decizie, fără proiecte de viitor?! OK Dar de ce să ne pierdem în etichetări, au răspuns oamenii cu voioșie și nonșalanță.

Dacă stau să mă gândesc bine, parcă nu tot ceea ce a produs vechea lume, la finalul căreia am asistat personal, a dispărut. De exemplu muzeele.

Am impresia că ele chiar s-au extins. Europa întreagă pare a fi devenit un muzeu, vizitat de oamenii de pretutindeni. Intr-un muzeu exponatele sunt de bine de rău, păstrate. Iar dacă cineva vrea să le privească, eventual să le studieze, treaba lui. Nu spune oare Cioran în scrisoarea sa către un prieten de departe că acesta e unul din avantajele democrației : te lasă în pace cu hobby-urile tale. Si așa, nimeni nun e oprește să ne ocupăm de Cioran și de trăirile sale. Au fost trăiri extatice în care el se simțea ancorat în veșnicie? Foarte interesant. Există o lungă tradiție a acestor trăiri speciale ale conștiinței, tradițional articulate cu extazul mistic? Se știe, iar documentele merită studiate cu atenție. E posibil ca trăirea extatică totalizatoare a absolutului să poată fi distinsă de sentimentul contactului cu divinitatea și a fuziunii cu Dumnezeu? De ce nu. Cazul Cioran, a acestui om de o extraordinară sensibilitate, inteligență și cultură, e o mărturie cu totul aparte pentru cine e preocupat de infrastructurile constitutive ale conștiinței. Conștiință care, pe poziția vechiului nous Aristotelian, diferențiază psihismul uman de cel animal. Să nu-l uită, pe Cioran, cu toate extazurile, plictisurile și minunățiile pe care le relevă scrierile sale.

Felul în care oamenii s-au gândit la ei însăși, la lumea umană, în vremile în care socotea că acest lucru merită să fie făcut, e un aspect pe care muzeele noastre actuale merită să îl păstreze cu grijă. De exemplu felul în care au meditate asupra timpului, Asupra eternității, asupra timpului istoriei, asupra prezenței în prezent, asupra devenirii. Pe vremuri, în tinerețea mea, în România se dădea o importanță considerabilă lui Hegel considerat ca părinte spiritual a lui Marx, gânditor tipic al sec. XIX. Prin anii 60 operele sale au fost traduse cu grijă. Hegelianismul de stânga și apoi dialectica naturii a lui Engels aveau viziunea lor specială asupra devenirii. Evoluția se făcea în

spirală, totul revenea, pe un plan superior. Apoi hegelianismul s-a ocultat la noi. În anii 80, deși Noica își publicase Ontologia în care devenirea și devenința sunt la loc de frunte, pe primul plan a trecut Heidegger, cu desocultura sa, cu prezentul prezentificării, ce intră apoi din nou în ocultație. Textele traduse de Liiceanu împreună cu Kleininger făceau furori, astfel încât Cioran îi scrie:

“În momentul în care Heidegger este târât prin noroi peste tot în Occident, în România se vând 42.000 de exemplare dintr-o carte a lui. Povestesc asta peste tot și nimeni nu vrea să mă creadă. Trebuie să recunosc că e uluitor. Ce destin avem și noi?”

După care a venit și revoluția noastră și s-a încheiat și cu Heidegger.

Anul acesta, plimbându-mă prin Pârâul Rece văd vilele și pensiunile închise. La una, la care luam de obicei masa, nu aveau nici ciorbă nici bere. Doar piept de pui la grătar. În urmă cu doi ani era o vânzoleală mare pe aici, iar înainte cu trei ani, clădirile noi creșteau ca ciupercile după ploaie.

Cam așa zice și Heidegger cu ieșirea din ocultație și afirmarea prin prezență..pentru ca apoi să se reintre în ocultație. El vorbea despre ființă; dar poate fi valabil și pentru ființare. La radio se vorbește zilnic despre criză, peste tot în lume și desigur și la noi. Suntem de câțiva ani în criză mondială, se știe. Dar lumea nu a mai fost luată complet prin surprindere, ca în 1933. Criza e gestionată cumva, de bine de rău, cu faza de acalmie și cu răbufniri. China comunistă a ajuns a doua putere economică din lume, după SUA, campioana capitalismului, Am auzit zilele trecute la radio despre o comemorare a condamnării comunismului în România, ce a fost realizată în urmă cu câțiva ani. Ce e și cu etichetările astea. Dacă cineva s-ar declara acum communist la noi, ce ar zice cei din jur? Dar tot nu demult am auzit la știri că în Slovacia comuniștii au câștigat un procent remarcabil în alegeri și

cochetează cu participarea la putere. Ca să treacă vremea uneori ascult și mă uit la știri, la radio și TV. Așa că anul acesta am urmărit și eu, ca toată lumea, revoltele populare din țările arabe. Și mi-am pus unele întrebări. Asta, deoarece fiind contaminat prin Demiurgul cel rău de neabordări, sunt fascinate de o vreme de avântul psihologiei și psihopatologiei evoluționiste, plasată între abyssos și devenință. Darwinismul a fost o expresie tipică a secolului XIX, care l-a făcut pe Nietzsche să se gândească la supraom. El a fost apoi un timp neglijat. Dar cu progresele recente în genetică, paleontologie și cognitivism neuroraționalist, la ora actuală e în top, și deschide niște orizonturi formidabile de cercetare și înțelegere pentru psihologie, antropologie și psihopatologie. Ce se întâmplă oare acum cu lumea aceasta în care nemulțumirile în masă, revoltele de stradă din lumea arabă care vrea să răstoarne revoluționar status quo social de acolo, sunt susținute din tot sufletul, cu toată forța mass media și, de ce nu, și cu arme de toate democrațiile occidentale? Iar mișcările populare se intend și în Europa, zilele trecute în Marea Britanie. Se prăbușește moneda euro, se fragilizează dolarul. În mod cert China comunistă de azi e altfel decât cea de pe vremea lui Mao, pe care am vizitat-o în 1978. Dar vom vedea oare în anii viitori apărând, pe un nivel superior al spiralei evolutive, pe lângă neoraționalism și neodarwinism și un neomarxism? Care să se pună în discuție și să analizeze hermeneutic, infrastructura socio-economică ce susțin funcționarea actuală a umanității actuale, a formelor de muncă, producție și reproducție lărgită, de acces la bunuri, proprietate și putere, ca să-mi aduc aminte despre ce se vorbea în jur în tinerețea mea. Sperând apoi că s-a încheiat cu astfel de probleme. Și că au rămas la ordinea zilei doar cele pytagoreiene, acordate pe muzică de menuet.

Plimbarea mea solitară de seară s-a încheiat. Și la fel vacanța. Vremea răcoroasă din ultima vreme a început să se încălzească la Pârâul Rece. Eu voi pleca însă, gândindu-mă la Cioran. La Cioran și la aroma vremurilor când povesteam despre el cu Noica.

Coborâri în timp. Amintiri.

Iulie August 2011
Arad-Zam-Pârâul Rece